

СТУПАНЪ

ЗЕМЛЕДѢЛСКО-ЕКОНОМИЧЕСКИ ВѢСТНИКЪ.

СТУПАНЪ излиза два пѣти въ мѣсецьтъ. Годнишна цѣна е 5½ франка или 25 гр. турски пари предплатени.

Съдържание: Земледѣлчески дружества. — Земледѣлческиятъ животъ. — По народната економиа. — Отвѣрено писмо до редактора на в. „Ступанъ“. — За отгѣдването на добитакътъ. — За земята (почвата) и за нейното приспособление да се обработватъ на нея различни жита, сѣдоба и трѣви за добитакътъ. — За жената. — Разни.

Писма, дописки и спомоществованията се пращатъ до издателятъ и приѣзателятъ Д. В. Хранова въ Видинъ.

ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИ ДРУЖЕСТВА.

(Свършва.)

Ползите, които принасятъ земледѣлческите дружества, сж многобройни. Освѣнъ дѣто са ползуватъ вещественно и нравствено членовете, които сжставляватъ тѣзи дружества, по иматъ още и тѣзи свята цѣль да подканятъ сичките безъ разлика земледѣлци на неуморима работливостъ и да имъ показватъ какъ могатъ да поправятъ завятътъ си; какъ са постѣпва съ торътъ, който е душа на земледѣлието и който праведно сж го нарѣкли ступанско злато умните и вѣщи економи; да ги уиѣтватъ къмъ подобрието на добитакътъ си, какъ да си обработватъ и приготвятъ по-добре земите за да раждатъ по-много, поизобилно и по-добро жито, какъ да си подобратъ лозята, вошките, градинарството, копринарството, пчеларството и пр., и то се наопиѣтъ.

За тѣзи цѣль тѣзи дружества сѣки мѣсець редовно иматъ засѣдания, а нашите братя чехи сѣка недѣля иматъ такива засѣдания. Въ тѣзи засѣдания са държатъ сказки и предавания по разни клонове (стрѣжки) на ступанството и върху разни предмѣти; прочитатъ са земледѣлчески вѣстници и са разказва онова, което са вижда за най-полезно, най-важно и най-занимливо; размишлява са за подобрието на веществественното частно и общенародно

добро сжстояние и доброденствие; за поправянieto на онова, що са вижда за най-необходимо, неизбѣжно нужно и пр. Тамъ членовете на тѣзи дружества си разиѣняватъ мислите, предлагатъ важни питання по земледѣлието, скотовѣдството и др. По този начинъ умътъ са изостря, предразсѣдѣжците са искореняватъ и много цѣнца научаватъ онѣзи, които не сж ги знаели. Рѣшенията отъ тѣзи засѣдания са даватъ на явностъ — обнародватъ са въ земледѣлческите вѣстници или са папечатватъ на особенни листове, издавани съ иждивението на сѣщите земледѣлчески дружества.

Сѣки може сега да разбере, че и малко учениятъ при таквизи условия може да са ползува не малко и да поправи до нейде занаятътъ си, а таквизи дружества биватъ други училища за отраснали хора.

Земледѣлческите дружества могатъ да спомогнатъ още и съ други полѣзни и нуждни за земледѣлието и вжобще за ступанството работи, като напр. да купуватъ потрѣбни машини и сжчева, безъ които неможе да напредне земледѣлието както трѣба, да доставятъ добро семе, да купуватъ добитакътъ отъ добаръ сой (пасмина) за расплодяване и пр.

Природното богатство, което лѣжи мѣртво въ нашата земя, би ни ползувало много по-вече, отъ колкото сега са ползуваме, ако бихме зпаяли да го

водимъ, ако бихме имали онѣзи улеснителни сръдства — машини, сѣчева и др., съ които другите напреднали народи много сѣ си помогнали и си помагатъ. Човѣшката рѣчна работа излиза много скѣпа, ако не си помогнемъ съ тѣзи улеснителни сръдства, които е измислил човѣшквиятъ умъ за доброто на човѣчеството въобще. Да, машините и сѣчевата сѣ ползвни, но можемъ ли си помисли, че селенинътъ е въ състояние да си ги купи? Какъ би могаль да ги купи, когато сѣ много скѣпи за единъ сиромашъ човѣкъ? А и да би могаль да ги купи нѣкой самъ, който има малко земи, то капиталътъ, който би вложилъ за тѣзи машини, не би му заплащаль лихвата, защото земите му сѣ малко. Но ако тѣзи машини са купятъ отъ нѣколко лица, отъ нѣкое дружество, то тѣ би принесли много голѣми ползи. Нека кажемъ на пр. само за една машина за сѣяние каква полза може да принесе. Да положимъ, че нѣколко души на годината сѣятъ 200 кила жито; посѣяното съ рѣка — безъ машина — пространство отъ 200 кила жито, може да са засѣе само съ 100 кила жито, ако са сѣе съ машина, т. е. машината спестява наполовина. Направете си сега една смѣтка колко жито може да са спишти само отъ сѣянието, а освѣпъ това и посѣяното съ машина жито е и по-добро. Не по-малко полза принасятъ и другите машини и сѣчева, които въ най-ново време е изнамѣрилъ човѣшквиятъ умъ.

Исказанните до тука ползи отъ земледѣлческите дружества сѣ тѣй очевидни, щото не иска много доказателства. Повечето отъ препятствията, сплнките и мъчнотивите, които са посрѣщатъ въ земледѣлието и въобще въ ступанството, подобренията, които би могли успѣшно да са поправятъ, сичко това би могло да са сполучни най-лесно чрезъ съединените сили, чрезъ дружествата.

Този е единъ отъ добрите пѣтища, които водятъ къмъ доброто и полезното, къмъ унапредуваннето на единъ

народъ. Това не сѣ работи невъзможни, нито пѣкъ несприособими за насъ, изисква са само добра воля и нѣщо жертви. Да ли не е дошло още време да захванемъ и ние дѣломъ добрите и полезните за насъ работи?

ЗЕМЛЕДѢЛЧЕСКИЯТЪ ЖИВОТЪ.

Кой животъ е по-весель, по-чисто-правенъ и по-независимъ отъ животътъ на земледѣлецътъ? Кое занимание е по-полезно отъ това, чрезъ което са произвежда храната, която е потрѣбна за опазването на животътъ? Кое художество е най-необходимо нужно на обществото? Не е ли това, което ни дава хлѣбъ? Богатството на сѣко царство е въ земята. Не въ рудниците му, но въ нивята му. Мишците на сѣки народъ сѣ земледѣлческите му класове, и степенята на просвѣщенieto на сѣки народъ познава са отъ състоянието на земледѣлците. Въ единъ народъ, дѣто щомъ са научи единъ земдѣлецъ да чете и да пиши, и той напуца това благородно занимание (земледѣлието), оставя бащините си нивя и прибѣгва въ градътъ да стапе гражданинъ, съ мисальта че на човѣка, който знае да чете и да пиши, не подобава, не прилича да кара волове и да слѣдва земледѣлието, този народъ нѣма да постигне да са прибори между просвѣтенните народи.

Но дѣто виждаме земледѣлецътъ, ако и да не е снабденъ съ нѣкои високи науки, поше знае да чете и да пиши, чете вѣстниците, има нѣкое понятие отъ що са върши въ свѣтътъ, размншява и разсѣжда за себе си: тамъ е другъ животъ и други народъ. Такъвзи единъ земледѣлецъ като спечели малко пари съ трудътъ си не ги заравя въ земята, но глѣда какъ може съ тѣхъ да прави домочаднето си по-спокойно, да разшири и украси работата си и да бѣде полезенъ на съсѣдите си (комшините си) и на народътъ си. Не купува той винопродавница (механе) съ парите си за да направи зараза и вѣчна пагуба на себе

си и на другите чрезъ предаването на лжките, крамолите, болестите, раните, разбиещите глави, които кипуватъ и извираатъ готови изъ преварителниятъ казанъ. Той са не възподзува отъ парите си и отъ зпанието си да сѣди въ къщи, да пуши чубукътъ си и да кара по-простите да му работатъ безплатно (бадхава), но са трудн и съ думите си, а съ примѣрътъ си, и съ парите си за тѣхното образование.

Той глѣда да поправи и да поразшири къщата си, за да не спятъ дѣцата му долу на земята и да боледуватъ отъ трѣската, а са старее да направи домътъ си толкозъ спокоенъ и добре урѣденъ, щото дѣцата му като пораснатъ ще са привлчатъ къмъ бащиниятъ домъ като къмъ най-приятно мѣсто. Той глѣда да има добри плевници и добри ахъри за добитаците си. Колята му сѣ най-добри; воловете му, конете му, овцете му, свинете му, даже и кокошките му сѣ отъ най-избранниятъ родъ. Въ дъждовно време, когато вълъ са не работи, виждаме го не въ дюгенътъ, но въ дворътъ си подъ единъ покривъ народно направи за това дѣто има огнище, духало, наковалня, чукове, триони и пр. и той работи тамъ съ синовете си или съ наемниците си работници да поправи нѣщо ступено, или да нагласи машина нѣкоя (ако има), или да направи нѣкакви *долани* или друго по-трѣбно нѣщо за къщата си или за по-сиромасите и по-простите си сѣсѣди.

Вечерта, ако му дойдег на гости, ще намѣрите домочадието му събрано около кандилото: майката шие дрѣха или плете чорапи или преде, тѣй и дъщерите са занимаватъ съ нѣкое полезно занимание, и бащата или единъ отъ синовете или пкъь една дъщеря (ако знае да чете) прочита съ гласъ отъ най-новиятъ вѣстникъ или отъ нѣкоя правоучителна и полезна книга. Ако вечерете съ тѣхъ може да ви не додате много отъ опѣзи сладки и искусвенно гогвенни ястия, които са слагатъ предъ милионерите, които като

не работятъ съ тѣлото, трѣба имъ нѣщо да погждаливка небцето имъ и подбудн охога, но ако сте *гладни*, то ще намѣрите таквизи здрави и вкусни ядения, отъ които и царьтъ не би са отвърналъ.

Читателю! Не дѣй мисли, че отъ сегашните селени не ставатъ таквизъ землѣделци. Добро вещество има доволно и въ сегашните селени, но е сурово и иска обработване. Подъ тозъ калнакъ, що носи селенинтъ, има глава не толкозъ дебела както нѣкои си мислятъ. Подъ този кожухъ бие едно сърдце, което усѣща и обича правото и полезното когато му са то открива. Не дей презира опинците (царвулите) му. Улови го като брагъ за уякчпнатата и задебелела негова ржка отъ честниятъ му трудъ, и потруди са да го поучишъ и да го просвѣташъ, и бѣди увѣренъ, че споредъ както са възвиси и просвѣти той, тѣй ще са просвѣти сичкиятъ Български народъ.

„З—ца.“

ПО НАРОДНАТА ЕКОНОМИЯ.

Въ този си членъ по народната економия, ние ще да разглѣдаме на кратко печалбата и ступанисванието, економисванието, които сѣ подбудителните причини за размѣнението и пр.

Ако са удовлетвори, или задоволи веднажъ една нужда, то съ това не може сѣвършено да са унищожи тѣзи нужда тѣй, щото никога вече да са не появява. Нуждите са появатъ редовно и непрестанно; човѣкъ дорде е живъ има много и разновидни нужди, но за да са удовлетворатъ тѣзи нужди, трѣба да работатъ много ржце. Събрапи на едно сичките човѣчески издѣлия и сичко друго, що е изработила човѣческата ржка, удовлетвориаватъ сичките наши нужди, които имаме въ животътъ си. Но сичко това трѣба да са печеди и ступанисва, економисва.

Първите подбудителни причини на печалбата и ступанисванието сѣ опѣзи сжщите, които има и човѣкъ, който

печели и ступанисва и за когото бива ступанисванието. Преди сичко човѣкъ е *самолюбивъ, своелюбивъ*. Че е такавъ, то показва вече и този случай, дѣто той захваща да печели и ступанисва, да економисва най-напредъ за *себѣ си*, т. е. глѣда най-напредъ да удовлетвори *своите си* нужди. Но отъ самото това самолюбие са ражда друга една подбудителна причина, която държи капоните, като не му дава да отива до крайностъ, т. е. да забравя себе си въ самолюбието си. Човѣкъ може да удовлетвори най-добре нуждите си въ дружеството, т. е. когато е въ сѣобщение съ другите хора, а има и таквизи нужди, които той (човѣкъ) никакъ не би могаль да удовлетвори извѣнъ дружеството, т. е. ако би билъ самъ. Самото самолюбие го кара да са интересува за дружеството и да обича сдружаванието, което е най-послѣ не само сфера, въ която безгранично са оякчава силата и мощта на сѣка една личностъ, но е и първо условие за сѣвършенствованието на човѣкътъ.

Самолюбието като премине границата нарича са вече *эгоизмъ* (себичностъ); тѣй сѣщо и економисванието, истинното ако е прекалено, преобрѣща са на *скѣперничество*.

Нуждите у хората сѣ разнообразни, а и способностите у тѣхъ сѣ твърде нееднакви. Единъ има една нужда за това или онова, а пѣкъ други — нѣкоя друга; единъ е по-вѣщъ и по-способенъ да удовлетвори една нужда, а пѣкъ други нѣкоя друга. А защото сѣки човѣкъ, по вагонтъ (инстинктъ, самободъ споредъ г. Богорова) на самолюбието си, стреми са да удовлетвори колкото са може по-добре и по-сѣвършено своите нужди; то хората, — като води и управлява сѣни своето ступанство за себе си, — дохождатъ до убѣждение, че за да удовлетворяватъ най-добре нуждите си, то трѣба взаимно да си помагатъ, трѣба да са дружатъ. Дружеството кара човѣка самъ отъ самосебе си да изучва нуждите на другите хора, особенно на онѣзи, които пѣкъ тѣ могатъ най-добре спо-

редъ способностите си да удовлетворять нѣкоя негова нужда; иска да ги изучва още и загова, за да види и да са увѣри, да ли тѣ нѣматъ нѣкоя нужда, която той би могаль да удовлетвори съ своята способностъ и вѣщина. У самите фамилии, у самите домородства са расподѣлягъ работите споредъ способностите на сѣки единъ членъ отъ фамилията, т. е. сѣки добива днази работа, която може най-добре да работя.

Ние знаемъ, че онзи народъ, който стои на низка степенъ въ развитието, неговите нужди сѣ незначителни; но колкото и на ниска степенъ въ развитието си да бѣде единъ народъ и колкото малки да сѣ неговите нужди, то пакъ са усѣща нуждата за размѣнение на произведенията и издѣлията. А онѣзи народи, които стоятъ на по-горни степенъ въ развитието, като иматъ помного, по-голѣми и по-разновидни нужди, само по себе си са разбира, че нуждата за размѣнение на стоките е много по-голѣма, за това и хората свободно размѣняватъ своите издѣлия и произведения. Това свободно размѣнение между хората на разни стоки са нарича *мѣна*, или *размѣна*.

Ако размѣнението на разни стоки става постоянно и редовно измежду нѣколко лица, то таквази постоянна и редовна замѣна са нарича *земане даване*. Сѣко земане даване има своята областъ, своятъ кръгъ, въ който ставать. Областьта на земане-даването са нарича *тѣргъ, тѣргшище, пазарь*.

Народната економия сѣставлява единъ организмъ, който е сѣединенъ съ еднакви економически интереси. За народната економия може да са каже, че тя е задружна работа на сички онѣзи, които сѣставляватъ народътъ; а ако желае този народъ, като такавъ, да удовлетвори сичките нужди въ народниятъ си животъ, трѣба да сѣедини своите физически и морални сили, трѣба да са сдружава, защото тамъ лѣжи неговото спасение; отъ дружествата трѣба да очаква своего благосѣяние и напредакъ. (Продължава са.)

ОТВОРЕНО ПИСМО ДО РЕДАКТОРА
НА В. „СТУПАНЪ“.

Достопочтенный

Господинъ Д. В. Храновъ!

Съ сърдечна радостъ и искрено благодареніе идимъ да Ви честитимъ втората година на хубавиятъ Ви земеделъческо-економически листъ СТУПАНЪ, въ которого тѣзи 1874 година много нѣщо показателно на нашитъ земеделъци, върху земеделѣието и всичко друго относиле са до индустрията и доброто тѣхно бъдъще. Нищо по-добро отъ това.

Ний. Г. Храновъ, неможимъ да са на радваме дѣло и мѣжду насъ Българитъ въ Вашего лице сж появява най-първо единъ Българенъ специалистъ по тѣзи часть, който да показва ижъ на нашитъ много испаднали земеделъци, които, като погледне човѣкъ какъ работатъ това искусство—доказва му да са пажали и да заплачи. Останали сме много долу отъ другитъ образовани народи въ сѣво отношение и не малко отъ това най-важно нѣщо въ живога на единъ народъ—Земеделѣието. Наистина, Г. Храновъ, за ондакваніе сме станали; земята ни ражда всичко, нъ ний не умѣемъ какъ да ѣ работимъ, за да ѣ възнаграждава тя тѣй, както трѣбва.

Нашитъ земеделъци са оставатъ само на дѣда и баба както сж ги научели и пакъ тѣй да работатъ и ще кажатъ, че нѣматъ нужда отъ наукъ, нъ врѣмената не сж тѣ, които сж биле прѣди толкова години. Годинитъ са измвнуватъ, врѣмената са измѣняватъ, хората са промѣняватъ, а това става и съ земеделѣието. Нашитъ земеделъци, Г-не, иматъ нужда отъ много нѣщо върху земеделѣието; нъ до сега е нѣмало никой да ги поучи; тѣ сж си ѣ карали тѣй както доди, а са сърдатъ, че Господъ си дигилъ берекетя!

Вѣстникътъ Вы „Ступанъ“, Г. Храновъ, ще спомогне много и твърдѣ много на земеделцитъ въ милата ни татковина. Той сж брой за единичко първо явление въ нашата родина—България, което пръвъ път иде да ни покаже, че земеделѣието не е само проста работа, нъ да умѣемъ какъ да работимъ, че земеделѣието не е само единъ простъ навпкъ сей, ори, жени и пр. нъ че то е едно важно искусство, искусство, което е било прѣдметъ на хиляди умове да работатъ за неговото добро направление и откритіе. Предприѣието Вы, Г. Храновъ, има священная дѣлъ, насърдчаваме Вы въ него.

Нека милостивый Богъ Вы спомогне повече и повече на дѣлото. Нека тая година да са омножи числого на добрите Ви спомощници и Вий на драго

сърдце да са трудите да работете, нека всѣки земеделѣецъ не забрави да са поучи отъ вѣстникътъ Вы. Тѣзи сж отъ сърдце моитъ желанія къмъ Васъ и почтенный Вы листъ Ступанъ. Дано сѣкидневно да начне да излази, а не два пѣта въ мѣсеца.

Приимете увѣреніята на искреннитъ ми къмъ Васъ почитанія и признателность, съ които имамъ честь да съмъ

Вашъ за всегда

Атанасъ Драгиевъ.

Село ТОРЛАНКА-МАХАЛА
1875 Януарій 1.

— Горийото отворено писмо ни са испрати отъ единъ намъ лично непознатъ новъ пригелъ изъ Ени-Загра съ умоление да го обнародваме въ листътъ си. Ние испаднахме желанието на новиятъ си пригелъ, ако и да е противъ волята ни да обнародваме подобни писма. Тѣзи дни приехме и други сжрадователни и насърчителни писма отъ страна на нѣкои наши приятели, на които отъ сжрдце благодаримъ за насърчваніята, както и Г-ну Атанасу Драгиеву, който както ни явива, са е постаралъ да покани нѣкои села да приематъ Ступанъ. Ние сме са рѣшили да спомогнемъ споредъ силите си по тѣзи часть, и ще са стараемъ, щото листътъ ни да бжде колкого са може по-полезенъ за народътъ ни. Р.

ЗА ОТГЛѢДВАНІЕТО НА ДО-
БИТАКЪТЪ.

Земеделѣецътъ ако желае добре да обработва земята си и да живѣе по-добре, трѣба да има добаръ и добре храненъ добитакъ. Воловете и конете му помагатъ въ работата; кравице, овците и козите му даватъ млѣко, масло, сирене и мѣсо за ѣденіе, а овците му даватъ още вѣдна и кожа за облѣкло; свинете, прасците му даватъ мастъ, сланина и мѣсо; пернатите животни (пуйки, гъски, кокошки и пр.) — вкусно мѣсо, яйца и пера, пчелните медъ и восакъ и пр. Но освенъ сичко това земеделѣецътъ продава отъ хранениятъ си добитакъ или пакъ млѣко, масло, сирени, вѣдна и пр. и съ добитите пари си купува други потребни нѣща за въ къщи. Когато имаме толкова полза отъ домашниятъ добитакъ, то, за да има човѣкъ по-гольма полза отъ него, трѣба да знае какъ да послужива съ него.

Най-доброто е, щото сѣки ступанянтъ самъ да си вѣди добитакъ и да глѣда да бжде отъ добаръ сой и здравъ, якъ и приличенъ. Койго вѣди добитакъ трѣба добре да го храни и добре да го държи.

Воловете сж неизбѣжно нужди за

единъ земеделецъ, защото той съ тѣхната помощъ върши почти всичките работи. За това и трѣба много добре да си глѣда добитакътъ. Който желае да има поголъма полза отъ добитакътъ си — воловете си, повече работа да му вършатъ, той трѣба винаги на време и редовно добре да ги храни, и да имъ дава сегизъ тогизъ да ливатъ соль; уморени да ги не пов; на работа много да ги не прекарва, но да ги остави да си по-отпочиватъ; да са държатъ въ добаръ и чистъ хлѣвъ (ахъръ) и често да са чешатъ. Който вирѣга млади даначега въ плугъ или rado и въ кола, неправн добре, защото ще запусалѣтъ и ще останатъ слаби и неспособни послѣ за работа. Какавъто сой (пасмина) сж нашия долове, дорде нестанатъ ни три години, не трѣба да са впрегатъ въ хумотътъ. И кравите трѣба да държатъ добре както и воловете, особенно довланиците крави трѣба добре да сж хранятъ и глѣдатъ за да даватъ по-много млѣко.

Конете по-други страни вирѣгатъ въ кола или оратъ съ тѣхъ но по часъ-колото знаемъ — са употрѣбаватъ само за ъзденіе и за впреганіе въ кола, но не и за оране. Но за каквото и да употрѣбаваме коцете, трѣба и тѣхъ добре да глѣдаме, добре да хранимъ, чисти хлѣвове да държимъ, когато сж уморени да ги расхождаме и да си отпочиватъ. Когато си почиатъ да ги покриваме за да не са простудятъ, а особенно трѣба да са внимава на това, щото морни да не са поятъ. И младите кончета са повреждатъ ако са употрѣбаватъ отъ рано на работа; за това коцете трѣба чакъ отъ третията година да захванатъ да са учатъ на работа.

Овците сж много полезни за земеделецътъ, но само тамъ могатъ да са вждятъ и хранятъ, дѣто има доста трѣва и дѣто пасищата (пашите) не сж мочурливи. Овцата обичъ повече сухите и плавински мѣста; защото мокрите и водни (мочурливи) мѣста сж вредителни за здравето на овците, а и вждатъ отъ такива овци, които сж пасли по такива мочурливи мѣста, бива по-лоша. Който има доволна храна, и е близо до голѣми градове, по-добре а за него, да му са агнятъ овците есенно време; защото освѣнъ дѣто са ползуватъ отъ много други страни, но може и по-сжпо да продаде агжнегата, кото и сиреннето.

Козите могатъ да са вждятъ по-стѣрми планини, дѣто други добитакъ не може да ходи за да търси храната си. Напротивъ, по равните мѣста козата не може да намѣри добра храна за себе си, а дѣто има дървета, вошки, градини, дозя, млади гори, тамъ козите правятъ щета (зараръ).

Свинете, ни принасятъ голѣма по лза особенно като имаме гори, въ които са намира доста желадь, който е много добра храна за свинете. По тука пакъ нашето незнание ни пречи, дѣто не може да са ползуваме повече и отъ този клоцъ на скотовѣдството. За да не бждатъ слаби нашите прасци, не трѣба млади свини да са пуцатъ за расплодяване, но да са държатъ затворени до като станатъ способни за расплодяване. Свинете правятъ много зараръ на свѣдбите и ливадите, за това трѣба да са пазятъ отъ това. Стѣрцата сж много добри за свинска паша. Дѣто нѣма желадь, тамъ е сжпо да са хранятъ много свине; а могатъ да са хранятъ и съ ечмикъ, забжкани трици; съ ечмичено, кукурузно и просено брашно; съ паспалъ както и съ кукурзъ (мисиръ), тикви, оовоще, барабой (каргофи), пращипи и пр. Зиме свинете трѣба да са държатъ въ топли кочини, погладни съ слама, и редовно да са хранятъ.

ЗА ЗЕМЯТА (ПОЧВАТА) И ЗА НЕЙНОТО ПРИГОТОВЛЕНИЕ ДА СА ОБРАБОТВАТЪ НА НЕЯ РАЗЛИЧНИ ЖИТА, СВИДБИ И ТРѢВИ ЗА ДОБИТАКЪТЪ.

(Глѣд. 3-й брой.)

Разбира са, че оная гнилиста почва, която е бѣдна съ перегной и съ други минерални примѣси, която има така сжщо гнилиста подпочва и която освѣнъ това са намира въ студена и влажна мѣстность, е тврде малко способна за да са обработватъ на нея полезни растения. Като не може да са нагрѣва добре и като испуща бавно влажността, ти джло време остава неспособна за обработване, и самото обработване става затруднително; най-послѣ растеннието са развива въ нея бавно и не-сжвршено, зшто плотността не дава на корѣните да са расклонатъ добре, и по причина на тая сжща плотность, въздухътъ не може да прониква въ почвата, което е необходимо за успѣшното развитие на растенията. А ако въ такава една почва са размѣси повече песакъ, то нейните свойства са измѣняватъ на по-добро: тя ще стане по-ровка, а съ това и обработването ѝ бива по-лесно, корѣните на растеннието ще да са развиватъ и расклопаватъ по-свободно, а за това и повече храна ще да намиратъ за питаннето (храненнето) на растенията, и въздухътъ тага сжщо по-свободно ще да прониква въ такава почва. Освѣнъ това, ако въ гнилистата почва има значително количество перегной, то той не само че увеличава количество на храната за растенията, но подобрява

и другите свойства на почвата: той прави почвата по темна, а знае са вече, че темната боя на сѣко едно нѣщо, а така сѣщо и на почвата е повече способна да поглъща сѣлнечните лучи или, съ други думи, да са нагрѣва; а ако една почва са нагрѣва по-силно, то тя и повече испарява изъ себѣ си излишната влага; освѣнъ това, останките отъ органическите вещества способуватъ и за нейното растрояване; корѣните на изгнилите тревн оставятъ въ гнилвстата почва малки една каналчета (дупчици) или тѣсни проходчета, чрѣзъ които въздухътъ свободно прониква въ почвата.

Отъ сичкото това, що казахме, произвиза, че гнилвстите почви, спорѣдъ своите свойства, могатъ да бѣдатъ почти свѣстѣмъ неспособни, за да растатъ на тѣхъ полезните растення, и могатъ да бѣдѣтъ твърде плодородни. Тѣхното плодородие зависи първо и първо отъ мѣстоположението, отъ сухостта и отъ топлината, отъ влажността и отъ студѣтъ на въздухътъ; второ, отъ сжстатѣ на подпочвата, и третѣ, отъ по-голѣмата или отъ по-малката размѣса въ тие почви псакаъ и други минерални вещества, а така сѣщо и перегной.

(Продължава са.)

З А Ж Е Н А Т А.

(Черпено отъ разни списания).

Ние сме имали случай да понапсваме сегизъ тогизъ по нѣщо въ „Ступанъ“ за жената като ступанка, домакина, къщовница и пр.; но не ще бѣде излишно, мислимъ, ако направимъ и сега едно повърхностно разгѣждане въобщо за жената. Казали сме въ миналите бройове на листѣтъ си до колко една добра ступанка, жена може да спомогне за подобренето на единъ домъ, на една къща, която тя има подъ свое управление, подъ свой надзоръ, до колко тя може да направи честита една челядъ и пр. Но за да отговори на пълно на назначението си, жената трѣба да са приготви за това високо назначение.

Ние си позволяваме да кажемъ нѣколко думи върху този важенъ въпросъ, които сме черпили отъ разни вѣщи списвачи и отъ нашите собствени убѣждения.

Че жената е основата, темелътъ, на домашното и въобщо на семейственното благополучие, това мислимъ никой не може да го заблжи нито да го откаже, а това припознато за истинно слѣдува необходимата длъжностъ за нейното воспитание и нравствено образование. Можете ли си въобразити какво влияние добро и зло има образованието или необразованието на жената? Помислете си само, че ние пораснуваме въ рѣ-

цете на жените. А като е тѣй, дѣцата не ще ли станатъ такива, каквито сж майките? — Безъ сжмѣние ще бѣдѣтъ такива, каквито сж майките. Образованието на женскитѣ полъ не е за благополучието само на жената частно, но е и за благополучието на цѣлъ домъ, цѣла челядъ и по-нататакъ на цѣло човѣчество.

Жената, като стане съпруга, зема на себе много и голѣми длъжности. Най-напредъ ѣ са представѣ нуждата за да спогоди и приближи сжрдцето си и умѣтъ си съ сжрдцето и умѣтъ на сжругѣтъ си, които сж още на-разда лечь едни отъ други, а много пѣти и сжвѣстѣмъ противоположни. А освѣнъ тѣзи нужда дохожда тутакси и друга. Мжжѣтъ, притисканъ отъ външните грижи, безпокойства и др. т., влѣзва въ семейството, съ надѣжда да намѣра успокоение въ искрениата и чиста любовь на сжругата си. Търси да види отъ нея едно усмихване, което да промѣни неговото презъ деньтъ утруднение и смутяване на успокояване и утѣшавание, като са намѣрва лице съ лице съ бѣдствията, които го измжчватъ, сѣкакъ и носи на себе си сичкиятъ товаръ, сичката тѣжина на свѣтовните грижи и нужди, той са надѣва да срѣщне въ милага си и обичлива другарка нравственното онова облекчение, олекване на душата му, което само тя е способна и тя са пада да му даде. Често той са чуди какво да прави, казва ѣ мислите си, положението си (халѣтъ си), трудовете и усилията си и чака отъ нея спасителниятъ залогъ на любовьта ѣ и преданностиа ѣ къмъ него. Изъ невидѣлица и нечакани злочестини сгромолжаватъ мжжѣтъ. Кой други може да му бѣде участникъ въ това и да сподѣли съ чисто сжрдце тѣзи му злочестини, кой други ако не сжругата му, върната му другарка? Единъ омисленъ поглѣдъ отъ нея, една сладка и утѣшителна дума, която да извира отъ сжрдце благородно и нѣжно, распржсва грижите му и мжката му, които лѣжатъ като мѣра на сжрдцето му, и го обржжава съ тѣрпѣние. Много вѣти са случави, щото нѣкои жени налѣтятъ на такива мжже, които неспжжливатъ длъжностите си. Ето и тука са изисква здраво въспитание и учение, защото инакъ жената е загинала и за себе си и за другите.

Жената е опредѣлена да бѣде още и въревъ другаръ и сждружникъ, таенъ сжвѣтникъ и пр. Но какъ може да бѣде една сжруга да има тѣзи добри качества, ако тя дорде е била момиче, останала си е необразована и неприготвена за сжругески животъ? Но само това ли е? Ето че и като майка, налагатъ ѣ са още длъжности, както спомѣнахме и въ началото, за въспитанието на дѣцата — бѣдщето поколение.

Майката най-първо трѣба като живъ при-

мъръ на поведението на дѣтето, да му представя своята у дома си обхода; защото първите впечатления сж неизгладими и сждружаватъ човѣка чакъ до гробътъ; дълга е да вдъхне въ мѣките души на дѣцата, съ добрите си примѣри и поучения, страхъ Господень, почитъ къмъ родителите си, братско еднодушие, обичъ къмъ ближиятъ, почитание къмъ по-горните и ученюлюбие, и тъй да приготви и предрасположи душите ний къмъ по-горнио учение. Жената, каго стане майка трѣба първата ѝ главна грижа да бжде, щото да приготви хора, ама хора, добри граждани, които да бждатъ полезни както за себе си частно, тъй и за обществото. Но не сж само това длжностите на жената; тя трѣба да знае и да управлява къщата и да економисва. Нищо друго не помага толковъ за да предварди ново къщичество да не падне въ сиромашия и бѣдность, колкото економията въ управнието на домашните работи. Напразно приноси човѣкъ много или малко, ако е къщата му е пробита; каквото донесе губи са безъ да знае той какъ става това нѣщо. Длжността на мъжътъ е да донесе въ къщи, а на жената да внимава да не са прашосва напраздно. Жената като другарка и сждружница на мъжътъ си, трѣба да глѣда за доброто на къщата си, а не да расипява имотътъ му. Не правятъ богатъ човѣка придобитите пари, но онѣзи, които оставатъ (аргисватъ) отъ печалбага. Да изживява или да харчи нѣкоя сѣкога несмислено повече пари за дрѣхи или за други салтанати отъ колкото може кесията му, значи да вика сиромашията въ къщата си. Но това никога не ще да го ждае разбраната жена; тя ходи тихо, говори тихо и марио. Раждете ѝ всякога тѣрсятъ работа: краката ѝ не тичатъ тукъ тамъ. Гласътъ на думите ѝ влази сладко въ уши,е, сладакъ медъ тече изъ устата ѝ разумно говори и работи. Като поченна и съ чисто сжрдце, тя не мисли зто за другите. Блазе на оногози, койго има таквази жена! Блазе му, койго ще ѝ вика майко! Тя става сутрина рано, глѣда си къщните работи, и на сѣкого отъ домашните си дава особната му работа. Сичкото ѝ наслаждение е да са стареае отъ се сжрдце за домашните си работи; къщата ѝ е винаги чиста и уредена; благоразумието, съ което управлява къщните си работи, докарва честь на мъжътъ ѝ, койго са радва въ себе си, кате слуша похвалите за нея отъ свѣгътъ. (Продължава са)

РАЗНИ.

— Тѣсто отъ пшенично брашно да не бжде трошливо. — Много пѣти са случавя, щото тѣсто отъ пшенично брашно не може да са точи и растѣга, напр. за

петури или др., но са троши и кѣса. Ние сме слушали нѣкои да жмратъ на воденичарьтъ, че билъ запалилъ житото, каго го млѣлъ; но причината е друга: пшеничното брашно не струва хасъ отъ слжицего, защото ленкавината, която са намира въ брашното и която прави да са растѣга тѣстото, изгубва са отъ топлината на слжицего. За това не е добре да са оставя човаль съ брашно да го грѣе слжицего, ако искаме да бжде жилаво тѣстото.

— Противъ гжсениците. — Кому не сж познати гжсениците, които упростоватъ лѣтно време вошките ни тъй, щото и листъ не оставитъ по тѣхъ; тѣ не сж малко зто. Сѣки би желалъ да унищожи вредителните за вошките ни червен, за това и ние ще кажемъ едно срѣдство на читателите си за истрѣбленегю имъ. Семето, отъ което са излупятъ лѣте тѣзи червейчета, снасятъ го пелерудите, що хвъркатъ лѣте по полето, и го свиватъ като въ мамули по дърветата. Който иска да истреби това семе, за да не са излупи, трѣба сега да сжбере отъ клончетата на дърветата това семе, което са намира завито въ сухи листи и да го изгори. Това сме виждали съ очите си да правятъ по други страни и са е сполучвало.

ПОДАРЖЦИ ОЪ „СТУПАНЪ“.

Г-нъ Цeko Вълчовъ въ Орѣхово благоволи да подари двѣ год. теч. II. год. за селата Яшица и Враяки (Орѣховско).

Г-нъ Димитаръ Атанасовъ славненецъ въ Орѣхово подарява едно год. теч. за нѣкое сляви. село.

ОТЪ РЕДАКЦИЯТА.

Ето вече два мѣсеца сж са изминали отъ както са е свършила първата година на „СТУПАНЪ“, но мнозина отъ нашите настоятели и спомоществователи не сж ни внесли още ни то пара за миналогодишните листове, що сж приемали. Ние ги питаме: за какво чакатъ още? Или нѣматъ намѣрение да си плащатъ? За послѣденъ пѣтъ ние молиме оние наши настоятели, които не сж ни внесли стойността за листозете, да ни испратятъ баремъ онѣзи пари, що сж сжбрали и да ни пратятъ имената на онѣзи родолюбци, които не сж си платили и не щатъ да си платяиъ; нѣма вече какво да чакатъ. Намъ ни е много жално, за дѣто сме принудени да правимъ тѣзи напомнания, но що да сторимъ, когато нѣкои не искатъ да разбератъ.